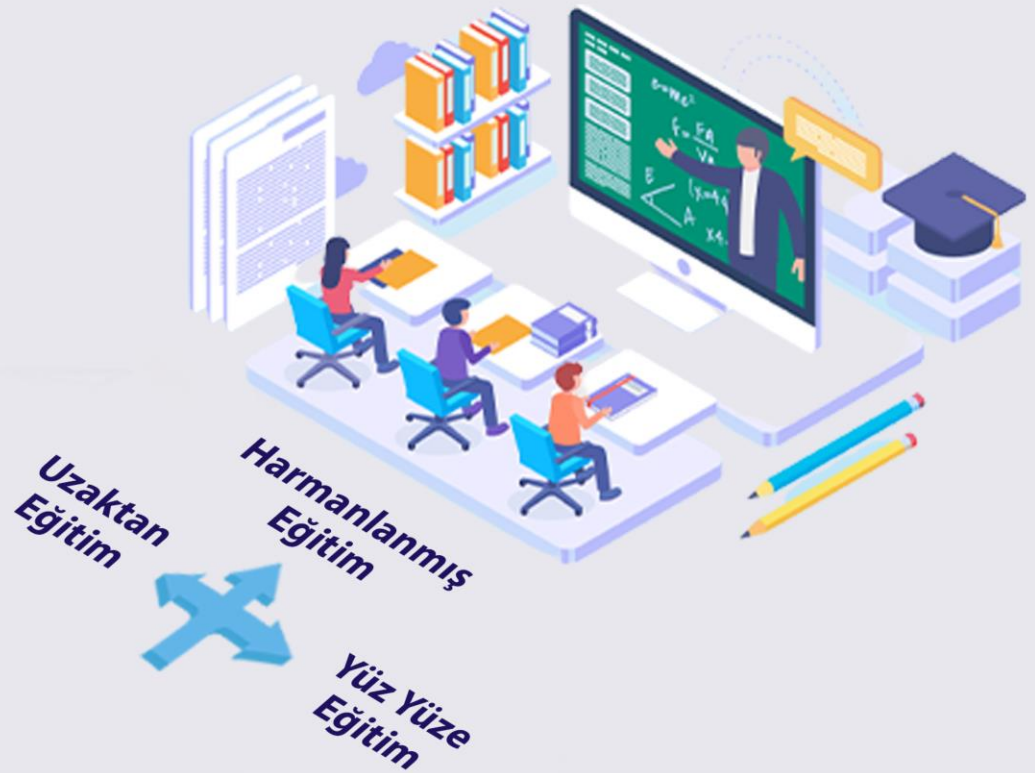

UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Distance Education Application and
Research Center

Pandemi Sonrası Uzaktan Eğitim Yol Haritası

Atatürk Üniversitesi Pandemi Sonrası Uzaktan Eğitim Yol Haritası (Öğretim Elemanı)

❖ Önsöz

Pandeminin ülkemizde ortaya çıkışından bu yana geçen süreçte kaliteli eğitimden ödün vermeden ülke yükseköğretimine hizmet etmeye devam eden Atatürk Üniversitesi birçok alanda olduğu gibi “uzaktan eğitim” noktasında da adından söz ettiren kurumlar arasında olduğunu yapmış olduğu çalışmalarla göstermiştir. Öğrencilerimiz için en iyisini dileyerek, büyük gayret sarf edildi. Bu başarımızı sürdürmeye devam ederek öğrencilerimizin en verimli şekilde öğrenim hayatlarına devam etmeleri için tüm hazırlıklarımızı tamamladık. Bu kapsamda pandemi sonrası yeni dönem için paydaşlarla istişareler sonucunda uygulanabilecek eğitim modelleri ortaya çıkarılarak bu modellere yönelik öneriler yol haritası niteliğinde sunulmuştur.

Üniversitemizde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında derslerin yürütülme şekillerine göre hazırlanan uzaktan eğitim yol haritası raporunda, “Tamamen Uzaktan Eğitim”, “Yüz Yüze Eğitim” ve “Harmanlanmış Eğitim” şeklinde üç farklı ders modelinin kullanılmasına yönelik uygulayıcılara “Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi”, “Ders İçerik Yapısı” ve “Ölçme-Değerlendirme” boyutlarında uyulması gereken ilkeler ve öneriler sunulmuştur. Yeni döneme yön verme konusunda tüm öğretim elemanlarımızın ve öğrencilerimizin bu yol haritasından faydalanarak üniversitemizin üstleneceği öncü rollere katkı sağlayacaklarına yürekten inanıyorum.

Prof. Dr. Ömer ÇOMAKLI
Atatürk Üniversitesi Rektörü

İçindekiler

Önsöz	1
İçindekiler	2
Hazırlayanlar	3
ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN UZAKTAN EĞİTİM YOL HARİTASI	4
Tamamen Uzaktan Eğitim ile Yürütülecek Dersler	4
Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi	4
Ders İçerikleri	7
Ölçme ve Değerlendirme	8
Yüz Yüze Eğitim ile Yürütülecek Dersler	10
Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi	10
Ders İçerikleri	12
Ölçme ve Değerlendirme	13
Harmanlanmış Öğrenme ile Yürütülecek Dersler	15
Hibrit Öğrenme Yaklaşımı	16
Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi	17
Ders İçerikleri	20
Ölçme ve Değerlendirme	22
Hazırlanmış Rehber ve Kılavuzlar	24
Kaynakça	26

❖ Hazırlayanlar

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR - Rektör Yardımcısı
Doç. Dr. Engin KURŞUN - Merkez Müdürü
Doç. Dr. Melike ARSLAN - Merkez Müdür Yardımcısı
Dr. Öğr. Üyesi Embiya ÇELİK - Merkez Müdür Yardımcısı
Dr. Arş. Gör. Meva BAYRAK KARSLI - AR-GE / Yaşam Boyu Öğrenme Birim Sorumlusu
Öğr. Gör. Sinem ÇİLLİGÖL KARABEY - AR-GE / Program-Kurs Geliştirme Birim Sorumlusu
Öğr. Gör. Muhammed GÜLER - AR-GE / Bilgi İşlem Birim Sorumlusu
Öğr. Gör. Ebubekir KABA - AR-GE / Öğretim Tasarımı Birim Sorumlusu

❖ Katkı Sunanlar

Doç. Dr. Gökhan ÖMEROĞLU - Açıköğretim Fakültesi Dekan Yardımcısı
Doç. Dr. Sevda KÜÇÜK - Dijital Dönüşüm ve Yazılım Ofisi Birim Koordinatör Yardımcısı
Doç. Dr. Ceyhun OZAN - Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Selçuk ILGAZ - Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERKAL- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı
Dr. Öğr. Üyesi Ömer ARPACIK - Açıköğretim Fakültesi Bilgi İşlem Birim Sorumlusu
Dr. Öğr. Üyesi Erol ÜZAN - Lisansüstü Eğitim Koordinatörlüğü, Koordinatör Yardımcısı
Dr. Öğr. Üyesi Türkan KADİROĞLU - Engelli Öğrenci Birimi Ar-Ge Komisyon Başkanı
Dr. Öğr. Üyesi Betül OKCU - Engelli Öğrenci Birimi Eğitim Komisyonu
Dr. Öğr. Üyesi Ülke Hilal ÇELİK - İnsan Kaynakları Ofisi Birim Koordinatör Yardımcısı
Dr. Öğr. Üyesi Asiye ATA - Açıköğretim Fakültesi Video ve Ses Birim Sorumlusu
Dr. Öğr. Üyesi Hayrunnisa MAZLUMOĞLU - Tortum Meslek Yüksekokulu Müdürü
Dr. Rıza SALAR - Kalite Koordinatörlüğü Birim Koordinatör Yardımcısı

❖ Yöntem

“Atatürk Üniversitesi Pandemi Sonrası Uzaktan Eğitim Yol Haritası”nın oluşturulması sürecinde farklı veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle Üniversitemizde 2021-2020 eğitim-öğretim yılında tamamen uzaktan eğitim yoluyla, harmanlanmış öğrenme yoluyla ve yüz yüze olmak üzere farklı şekillerde yürütülecek olan derslere yönelik uzaktan eğitim politikalarının belirlenmesi amacı ile “Pandemi Sonrası Uzaktan Eğitim Uygulamaları” isimli çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştay, Üniversitemiz’in pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarında önemli birer paydaş olarak rol alan çeşitli birimlerinde aktif olarak görev yapmakta olan 16 öğretim elemanının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalıştay sürecinde uzaktan eğitim politikaları belirlenirken derslerin yürütülme şekline bağlı olarak; derslerin planlanması ve yürütülmesi (pedagoji), derslerin içeriği, derslerde kullanılan öğrenme ortamları, ölçme ve değerlendirme başlıkları altında ele alınmıştır. Çalıştay sonucunda ortaya çıkan görüş, fikir ve öneriler değerlendirilerek veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Yol haritasının oluşturulması sürecinde Yükseköğretim Kurulu tarafından oluşturulan Pandemi Yol Haritası ve Uzaktan/ Karma Eğitim Faaliyetleri Kalite Güvencesi Durum Raporu gibi eğitim politikalarına ilişkin belgelerden faydalanılmıştır. Bunların yanı sıra pandemi dönemine yönelik uzaktan eğitim uygulamalarını ele alan ulusal ve uluslararası birçok bilimsel proje raporu incelenmiştir. Ayrıca Üniversitemiz bünyesinde hazırlanan Uzaktan Öğretim Uygulama İlkeleri ve Eğitim Süreçleri Uygulama İlkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan tüm incelemeler sonucunda elde edilen veriler, “Tamamen Uzaktan Eğitim”, “Yüz Yüze Eğitim” ve “Harmanlanmış Eğitim” şeklinde üç farklı ders modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Her bir ders modeline ilişkin oluşturulan yol haritasında derslerin planlanması ve yürütülmesi, derslerde kullanılan içerikler ve ölçme-değerlendirme süreçlerine yönelik uyulması gereken ilkeler ve niteliğin artırılmasına yönelik önerilere yer verilmiştir. Yol haritasında sunulan ilkeler ve önerilere ilişkin olarak öğretim elemanlarına destek ve rehberlik sağlanması amacı ile ilgili kaynaklara yönlendirmeler sağlanmıştır.

İkinci çalıştay.....

1) ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN UZAKTAN EĞİTİM YOL HARİTASI

Tamamen Uzaktan Eğitim ile Yürütülecek Dersler

Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi

COVID-19 Küresel salgınının başladığı acil koşullarda gerçekleştirilen uzaktan öğretim faaliyetleri ile salgının devam ettiği yeni normal ve sonrasındaki süreçteki uzaktan öğretim faaliyetlerinin birbirinden farklı olması beklenmektedir. Dolayısıyla, “yeni normal” olarak ifade edilen süreçte ve devamında uygulanacak uzaktan eğitim; mümkün olduğunca çerçevesi çizilmiş ve yapılandırılmış bir uzaktan eğitim olmalıdır. Bu kapsamda tamamen uzaktan eğitim ile yürütülecek derslerin dönem başlamadan önce belirlenmesi, ilgili dersin öğrenme hedefleri ile uyumlu

olarak planlanması ve yürütülmesi, dersin planlanma sürecinde öğrenci katılımının ve aidiyet duygusunun artırılması için öğrenci ihtiyaçlarının da mümkün olduğunca göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu doğrultuda aşağıda **uyulması gereken ilkeler** ve **öğretimin niteliğinin artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ **DBS’de dersler açılırken yapısal olarak belirli bir standartta hazırlanması gerekmektedir.** Bu kapsamda derse ilişkin genel bilgilendirme, öğretim elemanı iletişim bilgileri ve ders izlencesinin yanı sıra içerik ve etkinliklerin uygun başlıklandırmalarla/ etiketlerle kategorize edilmesi gerekmektedir. ([DBS platformunda hazırlanan örnek dersi incelemek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ders izlencesi; dersin yapısı, işleyişi, amaçları ve bu amaçlara ulaşma noktasında planlanan her türlü aktiviteyi içeren ders tanıtım dokümanıdır. Ders izlencesinin hazırlanarak dönem başında öğrencilere sunulması öğrencilerin dersin sonunda hangi kazanımlara ulaşacakları görmelerinin yanı sıra bu kazanımlara ulaşabilmek ve dersi geçebilmek için kendilerinden beklenenleri de görmesini sağlamaktadır. Bu nedenle tamamen uzaktan eğitim yoluyla yürütülecek olan derslerde **ders izlencelerinin hazırlanarak dönem başında Ders Bilgi Sistemi’nde (DBS) paylaşılması gerekmektedir.** ([Ders izlencesi oluşturma rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ders izlencesi ile uyumlu olarak ilgili ders kapsamında kullanılacak olan materyaller (ders notu, video vb.) DBS üzerinden paylaşılabilir. Bunun yanı sıra ilgili ders kapsamında gerçekleştirilecek olan etkinlikler (forum, wiki vb.) ve değerlendirmeler (ödev, alıştırma, sınav vb.) **DBS’de ilgili hafta öncesinde oluşturularak** öğrencilere açılmalıdır.
- ❖ DBS’de ders içeriklerinin yanı sıra öğrencilerin mümkün olduğunca aktif olmasını sağlayan, öğrenciye bireysel çalışmalarında planlama ve rehberlik desteği sunan ilgi çekici etkinliklere yer verilmesine özen gösterilmelidir. Bu kapsamda **blog, forum, tartışma gibi modüller kullanılarak öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretimci arasındaki asenkron etkileşimi arttıracak etkinliklere** yer verilmelidir.
- ❖ Dersler yürütülürken **öğrencilerin OBS ve DBS üzerinden gelen taleplerine hızlı geri bildirim sağlanması (en geç 48 saat içerisinde cevap verilmesi) gerekmektedir.** ([OBS ve DBS taleplerinin yanıtlanmasına yönelik rehber ulaşmak için tıklayınız.](#))
- ❖ Tamamen uzaktan eğitim yoluyla yürütülen derslerin **Açık Ders Malzemeleri platformunda paylaşılması** gerekmektedir ([İlgili faaliyet Üniversitemiz öğretim üyeliğine atama kriterleri kapsamında puanlandırılmaktadır.](#))
- ❖ Canlı dersler DBS ile entegre olarak çalışan **BigBlueButton “Canlı Ders”** platformu üzerinden gerçekleştirilecektir. ([BigBlueButton kullanımına yönelik videolar için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS’de tanımlı 1-3 kredilik dersler için en az 45-60 dakika (1 oturum), 4-6 kredilik ders için 60-90 dakika (2 oturum), 7-10 kredilik ders için 90-135 dakika (3 oturum) canlı ders yapılması gerekmektedir.
- ❖ Canlı derslerin ilgili ders için OBS’ye tanımlanan **ders saatleri içerisinde** yapılması gerekmektedir.
- ❖ Canlı derslerin kaydedilmesi gerekmektedir. **Derslerin kayıt altına alınması öğretim elemanının sorumluluğundadır.**
- ❖ **Canlı derslere devam ile ilgili olarak öğrencinin tabi olduğu yönetmelikteki devam şartları uygulanmaktadır.** ([Ön lisans - lisans](#))

ve lisansüstü eğitim yönetmeliklerine ulaşmak için [tıklayınız.](#))

- ❖ Canlı derslere **engelli öğrencilerin erişiminde yaşanabilecek problemlerin giderilmesi** için öğrencilerle görüşerek ihtiyaçları doğrultusunda gerekli önlemler alınmalıdır.

Öğretimin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ DBS’de öğrencilerin mümkün olduğunca aktif olmasını sağlayan, öğrenciye bireysel çalışmalarında planlama ve rehberlik desteği sunan ilgi çekici materyallerin (ders notu, video vb.) kullanılmasına ve etkinliklere (blog, forum, wiki, ödev, alıştırmaya, sınav vb.) yer verilmesine özen gösterilmelidir.
- ❖ Öğretim elemanlarının dönem başında öğrencilerin DBS’ye ve canlı ders sistemine erişim olanaklarına yönelik OBS’den sağlanan verileri (geliştirme aşamasında) alarak ders tasarım süreçlerinde bu durumu göz önünde bulundurmaları halinde daha etkili ve verimli bir eğitim süreci gerçekleştirilebilir.
- ❖ Engelli öğrencilere yönelik birim bazlı ders partnerlik (sınıf arkadaşı/akranından gönüllü olarak destek alması) yapısı kurularak öğrencilerin birbirini destekleyerek hem etkileşim süreçlerinin yoğunlaşması hem de erişilebilirlik problemlerinin ortadan kalkması sağlanabilir. ([Sistem geliştirildiğinde ilgili rehber eklenecektir.](#))
- ❖ Uygulamalı eğitim gerektiren derslerin tamamen uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesi durumunda mümkün olan en etkin ve verimli yöntemlerin tercih edilmesi için program özelinde gerekli tedbirler alınmalıdır. Örneğin; laboratuvar deneylerinin hazır görsellerle desteklenmesi, sanal laboratuvar uygulamaları, laboratuvar da yürütülen deneylerin video kaydı şeklinde hazırlanması, videoların etkileşimli video formatına çevrilerek adım adım deney yapma sürecinin yaşatılması, öğrenciler tarafından da elektrik devresi kurulması gibi basit deneylerin evde yaptırılması ve sonrasında videonun DBS’ye yüklenmesi gibi uygulamalar program ve ders özelinde değerlendirilebilir. Bu kapsamda Dünya ve Türkiye’de paylaşılan Açık Eğitim Kaynakları’ndan faydalanabilirsiniz. ([İlgili kaynaklara erişim için tıklayınız.](#))
- ❖ Öğrencilerin kendi aralarında sanal öğrenme toplulukları oluşturabilecekleri faaliyetlere (öğrencilerin kendi aralarında bilgi alışverişi yapabilecekleri canlı ders oturumları düzenleyebilmeleri vb.) yer verilebilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin içerik geliştirdiği, paylaştıkları, beğeni aldıkları, uygulamalarını gösterebilecekleri bir platform oluşturulabilir. ([DBS’de kullanıcı rolü atamaya ilişkin videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı ders uygulamalarında öğrencilerin aktif katılımının sağlanmasına özen gösterilmelidir. Bu kapsamda; canlı derslerin girişinde konunun genel çerçevesine yönelik bilgilendirme sağlandıktan sonra, aktif katılıma yönelik etkinlikler (soru-cevap, grup çalışmaları, bireysel sunumlar vb.) planlanarak, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretici etkileşimi teşvik edilebilir. ([Öğrenci-öğrenci etkileşimine yönelik videolara erişmek için tıklayınız.](#) [Öğretici-öğrenci etkileşimine yönelik videolara erişmek için tıklayınız.](#))

- ❖ Canlı derslerde kullanılan içerikler multimedya öğelerle zenginleştirilebilir. Ayrıca ders sürecinde canlı ders platformunda sunulan araçlar (sohbet bölmesi, sohbet odaları, beyaz tahta, içerik paylaşım araçları vb.) etkili bir şekilde kullanılabilir ([BigBlueButton platformunda araçların kullanılmasına yönelik videolara erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı derslerde öğrenci-öğrenci etkileşimini artırmak için sohbet odaları (breakout room) kullanılabilir. ([Öğrenci-Öğrenci etkileşimi videosuna erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı derslerin etkili bir şekilde yürütülebilmesine yönelik “Canlı Ders Uygulama İlkeleri ve Örnekleri E-kitabı” ve destek videoları hazırlanmıştır. [İlgili kaynaklara erişmek için tıklayınız.](#)

Ders İçerikleri

Uzaktan eğitimle yürütülen derslerde kullanılabilecek yoğun etkileşim içeren ve her biri belirli koşullarda eğitsel açıdan diğerlerine göre daha işlevsel olan pek çok farklı içerik türü bulunmaktadır. Uzaktan eğitimde nitelikli öğrenme çıktılarının elde edilebilmesi için ilgili öğrenme hedefi, konu alanı, öğrenen ihtiyacı vb. farklı bileşenler gözetilerek bu tür zenginleştirilmiş içeriklerin (ders videoları, animasyonlar, grafikler, kısa hikâyeler vb.) geliştirilmesine ve kullanılmasına ağırlık verilmelidir. Bu kapsamda uzaktan eğitim uygulamalarında ders içeriklerinin kullanımına yönelik **uyulması gereken ilkeler** ve **içeriklerin niteliğini artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ Uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılacak materyallerin farklı öğrenme durumları (bilişsel/ duyuşsal/ psikomotor) ve dersin yapısına göre (teorik/ uygulama) çeşitlendirilmesi eğitim süreçlerinin niteliğinin artırılması açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda mümkün olduğunca farklı medya unsurlarıyla zenginleştirilmiş ders içeriklerinin (ders videoları, animasyon, grafikler, kısa hikâyeler, vb.) kullanılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.
- ❖ Öğretim elemanları tarafından ders konularının ayrıntılı olarak anlatıldığı, konuların ilgili görsel, şekil, infografik vb. etkinliklerle zenginleştirildiği bireysel öğrenme materyali kendilerine sunulan şablona uygun olarak (en az 10 sayfa olarak) hazırlanmalı ve DBS’de ilgili haftaya yüklenmelidir. ([Ünite yazım şablonu için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS’ye her hafta en az 1 asenkron öğrenme etkinliğinin (ek kaynak, sunum, video kayıtları, forum/tartışma, ödev, quiz, proje vb. etkinlikleri) eklenmesi gerekmektedir. ([“DBS nasıl kullanılır?” eğitim videosuna erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılacak olan materyallerin engelli öğrenciler açısından erişilebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dönem başında Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinde kendilerine sunulan engelli öğrenciler ve engel durumlarına yönelik bilgilendirme raporunu (geliştirme aşamasında) alarak **ders kapsamında kullanılacak materyalleri ilgili öğrencilerin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirmesi** gerekmektedir.

- Görme engelli öğrencilere yönelik okuyucu sistemlerinin kullanabileceği zengin metin biçimlerinin metinlerde kullanımı açısından özen gösterilmesi, sunumlarda büyük punto ve kontrast renk kullanılması, görsel içeriklerin, grafik ve tabloların ders anlatımı sırasında betimlenmesi gibi alternatifler yöntemlere başvurulabilir. ([Görme engelli öğrencilere yönelik ders materyali hazırlama kılavuzuna erişmek için tıklayınız.](#))
- İşitme engelli öğrencilere yönelik ders içeriklerinin metin olarak sağlanması, ders anlatımlarının mümkünse alt yazılı olarak verilmesi, ders içeriğinin önceden metin olarak öğrenciye gönderilmesi gibi alternatifler yöntemlere başvurulabilir. ([İşitme engelli öğrencilere yönelik ders materyali hazırlama kılavuzuna erişmek için tıklayınız.](#))

İçeriğin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ DBS platformunda yer alan içerik oluşturma programlarıyla (H5P vb.) farklı türden ders materyalleri çeşitlendirilebilir. ([H5P materyal geliştirme rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'ye farklı türden video materyaller (konu özetleme videosu, soru-cevap videosu, uzman söyleşi videosu vb) eklenebilir.
- ❖ Uygulamalı derslere yönelik çalışmalar (atölye çalışmaları, laboratuvar dersleri vb.) video kayıt altına alınarak öğrencilerle DBS üzerinden paylaşılabilir.
- ❖ Video materyaller farklı etkileşim seçenekleri (alıştırma/ uygulama, menü yapısı vb.) ile zenginleştirilebilir. ([Etkileşimli video hazırlama rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS üzerinden öğrencilere sunulan öğrenme etkinlikleri düzenli olarak takip edilerek, öğrenci katılımları izlenebilir. ([Öğrenme analitiği verilerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullanılması projesi hakkında bilgi almak için tıklayınız.](#) DBS'de raporlamaya yönelik video erişmek için tıklayınız.)

Ölçme ve Değerlendirme

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sürecin en önemli bileşenlerinden biridir. Ölçme ve değerlendirme yetersizse, bununla ilişkili olarak öğretimde etkili olmayacağı söylenebilir. Hiç şüphesiz ölçülmeyen bir şeyin yönetilmesi, geliştirilmesi ve gelişim düzeyinin belirlenmesi mümkün değildir. Uzaktan olması sebebiyle ölçme ve değerlendirme süreçlerinde zorluklarla karşılaşılrsa da, günümüzde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik birçok teknik ve yöntem mevcuttur. Bu kapsamda uzaktan eğitim uygulamalarında ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik **uyulması gereken ilkeler** ve **içeriklerin niteliğini artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

➤ Atatürk Üniversitesi atauni.edu.tr ➤ Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi egitimdevam.atauni.edu.tr/pandemisonrasi

- ❖ Ölçme süreci, değerlendirme yaklaşımları, puanlama sistemi ve ölçütler ders izlencelerine eklenerek **derslere başlamadan önce DBS'ye yüklenmelidir.**
- ❖ Ölçme-değerlendirme yöntemleri, dersin doğasına (programa veya içeriğe özgü) uygun olarak tasarlanmalıdır.
- ❖ Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde “**şeffaflık ve denetlenebilirlik**” ilkesi esas alınarak DBS ve/veya sınavın yapıldığı ortamlar tarafından sağlanan güvenlik imkânları azami ölçüde uygulanmalıdır. DBS teknik güvenlik önlemlerinin yanı sıra dersin yapısına uygun kişiye özgü değişkenleri içeren sorular, sınav sürelerinin soru zorluk derecesine göre ayarlanması, soru bankasındaki soru sayısının fazla olması gibi önlemlerin alınmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra öğrencilerden alınan ödevler intihal programlarıyla değerlendirilmelidir. ([Güvenli online sınav hazırlamaya ilişkin videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının **en az %60'ı gözetimli olarak** yapılmalıdır. Geri kalan %40'lık kısmı gözetimli yapılabileceği gibi gözetimsiz sürece dayalı ölçme ve değerlendirme etkinliklerine dayalı olarak oluşturulabilir.
- ❖ Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin **bütün öğrenciler için erişilebilir olması** gerekmektedir. Bu kapsamda;
 - Öğrencilere sınavdan önce olabilecekleri sınava ilişkin öğrencilerin kaygılarını azaltacak deneme imkânı sunulmalıdır.
 - Öğrencilere sınav süreçlerinde dikkat etmeleri gereken teknik ve diğer hususlara dayalı kılavuzlar hazırlanmalıdır.
- ❖ Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin dezavantajlı grup (engelli, yabancı uyruklu vb.) olarak nitelendirilen öğrenciler için erişilebilir olması için gerekli tedbirlerin dersi veren öğretim elemanı tarafından alınması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dönem başında Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinde kendilerine sunulan engelli öğrenciler ve engel durumlarına yönelik bilgilendirme raporunu alarak ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kullanılacak soru ve etkinlikleri ilgili öğrencilerin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda;
 - Görme engelli öğrencilere yönelik sorularda yer alan grafik vb. için sesli betimleme desteği sunulmalıdır.
 - Sınavlarda engel durumuna göre öğrencilere ek süre tanınmalıdır.

Ölçme ve Değerlendirmenin Niteliğini Artırmaya Yönelik Öneriler:

- ❖ Uzaktan öğretimle yürütülen derslerde sonuç görmeye yönelik ölçme değerlendirme etkinliklerinin yanı sıra **süreç odaklı ölçme değerlendirme etkinlikleri** de kullanılabilir. Süreç odaklı ölçme değerlendirme uygulamalarında değerlendirmenin nasıl yapılacağı, performans ödevlerinin öğrenci tarafından nasıl izleneceği konusunda öğretim elemanları tarafından dönüt verilmesi gerekir.
- ❖ Uzaktan eğitimle yürütülen derslerde kullanılan DBS ve canlı ders sistemlerinde kaydedilen öğrenme analitiği verileri puanlama yoluna gidilebilir. Öğrencilerin eşzamanlı ve eşzamansız olarak yaptıkları ödev, tartışma, proje, alıştırma, kısa sınav vb. kanıtlanabilecek türden öğrenci hareketleri (ör. bir öğrencinin DBS'deki derse ait etkinlikleri takip edip etmediği, yüklenen bir videoyu izleyip izlemediği, izlediyse ne kadar süre ile izlediği vb.) ölçme değerlendirme süreçlerinde göz önünde bulundurulabilir. Ancak öğrenme analitiklerinin puanlandırılması sürecinde ağırlıklandırma kullanılmalıdır. Bu kapsamda;

- Öğrencilerin DBS ve canlı ders sisteminde geçirdikleri **süre ve etkileşimler puanlandırılabilir**. ([Öğrenme analitiği verilerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullanılması projesi hakkında bilgi almak için tıklayınız.](#))
- Ders materyalinin içine yerleştirilen ölçme araçları ile elde edilen veriler değerlendirilebilir.
- DBS'de yer verilen etkinliklerin **tamamlanma durumuna göre puanlandırılması/ rozetlendirilmesi** sağlanabilir. ([DBS'de etkinlik tamamlama ve rozetlemeye yönelik videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- DBS üzerinden alınan veriler riskli öğrencilerin tespitinde kullanılarak gerekli müdahaleler yapılabilir. ([DBS'de raporlamaya yönelik video erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Öğrencilere **DBS'de derse ilişkin soru bankası oluşturularak** öğrencilerin değerlendirme süreçlerinde yararlanabileceği kaynaklar oluşturulabilir. İlgili soru bankasında yer alacak soruların öğrenme çıktıları ile ilişkisi kurularak elde edilen verilerden hareketle öğrenme analitikleri oluşturulabilir. ([DBS'de soru bankası oluşturmaya yönelik videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'de çoktan seçmeli, doğru-yanlış, kısa cevaplı, boşluk doldurma, eşleştirme gibi ilgili **dersin değerlendirilmesine uygun farklı soru tipleri** kullanılmalıdır. Kullanılan sınav sorularına yönelik istatistikler çıkarılarak değerlendirilebilir. ([DBS'de farklı türde soru oluşturmaya yönelik videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ödev ve sınavlar yanı sıra blog, forum, tartışma, akran değerlendirme ve ekip çalışması gibi farklı türde değerlendirme etkinliklerine yer verilebilir. Bu etkinlikler kapsamında öğrencilere geri bildirim verilmesine özen gösterilmelidir. ([Uzaktan eğitimde etkili ölçme-değerlendirme videosuna erişmek için tıklayınız.](#))

Yüz Yüze Eğitim ile Yürütülecek Dersler

Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi

Yüz yüze eğitimle yürütülen derslerin uzaktan eğitim uygulamalarıyla desteklenmesi eğitim süreçlerinde etkililik ve verimlilik açısından oldukça önemlidir. Özellikle pandemi dönemi uzaktan eğitim uygulamaları ile yakalanan kazanımların yüz yüze eğitim ortamlarına yansıtılması eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğinin artırılmasını da sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda yüz yüze eğitim ile yürütülecek derslerin dönem başlamadan önce belirlenmesi ve ilgili derslerin uygun dijital öğrenme materyal/ araç/ ortamlar eşliğinde öğrenme hedefleri ile uyumlu olarak planlanması ve yürütülmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda aşağıda yüz yüze eğitimle verilecek derslerin planlanması ve yürütülmesinde **uyulması gereken ilkeler** ve **öğretimin niteliğinin artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ Yüz yüze olarak yürütülen **tüm derslerin DBS’de açılması** gerekmektedir.
- ❖ **DBS’de dersler açılırken yapısal olarak belirli bir standartta hazırlanması gerekmektedir.** Bu kapsamda derse ilişkin genel bilgilendirme, öğretim elemanı iletişim bilgileri ve ders izlencesinin yanı sıra içerik ve etkinliklerin uygun başlıklandırmalarla/ etiketlerle kategorize edilmesi gerekmektedir. ([DBS platformunda hazırlanan örnek dersi incelemek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ders izlencesi; dersin yapısı, işleyişi, amaçları ve bu amaçlara ulaşma noktasında planlanan her türlü aktiviteyi içeren ders tanıtım dokümanıdır. Ders izlencesinin hazırlanarak dönem başında öğrencilere sunulması öğrencilerin dersin sonunda hangi kazanımlara ulaşacakları görmelerinin yanı sıra bu kazanımlara ulaşabilmek ve dersi geçebilmek için kendilerinden beklenenleri de görmesini sağlamaktadır. Bu nedenle yüz yüze eğitim yoluyla yürütülecek olan derslerde **ders izlencelerinin hazırlanarak dönem başında öğrencilere sunulması, ayrıca Ders Bilgi Sistemi’nde (DBS) paylaşılması gerekmektedir.** ([Ders izlencesi oluşturma rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Dersler yürütülürken **öğrencilerin OBS ve DBS üzerinden gelen taleplerine hızlı geri bildirim sağlanması (en geç 48 saat içerisinde cevap verilmesi) gerekmektedir.** ([OBS ve DBS taleplerinin yanıtlanmasına yönelik rehber ulaşmak için tıklayınız.](#))

Öğretimin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ Yüz yüze yürütülen derslerde sınıf içi eğitimlerin yanı sıra **ders kapsamında kullanılacak olan materyaller** (ders notu, video vb.) **DBS üzerinden paylaşılabilir.** Bunun yanı sıra ilgili ders kapsamında gerçekleştirilecek olan etkinlikler (blog, forum, wiki vb.) ve değerlendirmeler (ödev, alıştırmalar, sınav vb.) DBS üzerinden yürütülebilir. Böylece öğrencilerin sınıf dışında da dersle olan meşguliyetlerinin devam etmesi ve aktif katılımları sağlanabilir.
- ❖ Ders materyallerinin önceden DBS’ye yüklenerek öğrencilerin kullanımına açılması ve sınıf içi eğitim sürelerinin daha etkin kullanımına dayalı “Tersyüz” uygulama benzeri çevrimiçi destekli yöntemlerle hem öğrencilerin derse hazırlanması hem de sınıf içi yüz yüze dersler için zamanın etkin kullanılması sağlanabilir. Bu kapsamda doğrudan öğretimlerin eş zamansız (asen kron) video kayıtları şeklinde önceden kaydedilip öğrencilere DBS’de ders öncesinde sunulması, ders içerisinde daha çok etkinliklere yer verilmesi sağlanabilir.
- ❖ Öğrencilerin kendi aralarında **sanal öğrenme toplulukları oluşturabilecekleri faaliyetlere** (öğrencilerin kendi aralarında bilgi alışverişi yapabilecekleri canlı ders oturumları düzenleyebilmeleri vb.) **yer verilebilir.** Bunun yanı sıra öğrencilerin içerik geliştirdiği, paylaştıkları, beğeni aldıkları, uygulamalarını gösterebilecekleri bir platform oluşturulabilir. ([DBS’de kullanıcı rolü atamaya ilişkin videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Engelli öğrencilere yönelik birim bazlı **ders partnerlik** (sınıf arkadaşı/akranından gönüllü olarak destek alması) **yapısı kurularak** öğrencilerin birbirini destekleyerek hem etkileşim süreçlerinin yoğunlaşması hem de erişilebilirlik problemlerinin ortadan kalkması sağlanabilir. ([Sistem geliştirildiğinde ilgili rehber eklenecektir.](#))
- ❖ Uygulamalı eğitim gerektiren ve yüz yüze olarak yürütülen derslerde bütün öğrencilere uygulama olanağı tanınmaması halinde **dijital**

öğrenme ortam/ materyallerinden faydalanılabilir. Örneğin; laboratuvar deneylerinin hazır görsellerle desteklenmesi, sanal laboratuvar uygulamaları, laboratuvarda yürütülen deneylerin video kaydı şeklinde hazırlanması, videoların etkileşimli video formatına çevrilerek adım adım deney yapma sürecinin yaşatılması, öğrenciler tarafından da elektrik devresi kurulması gibi basit deneylerin evde yaptırılması ve sonrasında videonun DBS'ye yüklenmesi gibi uygulamalar program ve ders özelinde değerlendirilebilir. Bu kapsamda Dünya ve Türkiye'de paylaşılan Açık Eğitim Kaynakları'ndan faydalanabilirsiniz. ([İlgili kaynaklara erişim için tıklayınız.](#))

Ders İçerikleri

Yüz yüze eğitim uygulamalarında nitelikli eğitim çıktılarının elde edilebilmesi için ders kapsamında sunulan kaynakların ilgili öğrenme hedefi, konu alanı, öğrenen ihtiyacı vb. farklı bileşenler gözetilerek zenginleştirilmiş ders içeriklerinin (ders videoları, animasyonlar, grafikler, kısa hikâyeler vb.) geliştirilmesine ve kullanılmasına ağırlık verilmelidir. Bu kapsamda aşağıda yüz yüze eğitim uygulamalarında ders içeriklerinin kullanımına ilişkin **uyulması gereken ilkeler** ve **öğretimin niteliğinin artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ Yüz yüze yürütülen derslerde sınıf içi eğitimleri desteklemek amacı ile farklı öğrenme durumları (bilişsel/ duyuşsal/ psikomotor) ve hedefleri göz önünde bulundurularak farklı türde materyaller (ders notu, video, animasyon vb.) DBS'ye yüklenerek öğrencilerle paylaşılmalıdır.
- ❖ DBS'ye **her hafta en az 1 asenkron öğrenme etkinliği** (ek kaynak, sunum, video kayıtları, forum/tartışma, ödev, quiz, proje vb. etkinlikleri) eklenmelidir. ([“DBS nasıl kullanılır?” eğitim videosuna erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Derslerde kullanılacak olan materyallerin engelli öğrenciler açısından erişilebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dönem başında Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinde kendilerine sunulan engelli öğrenciler ve engel durumlarına yönelik bilgilendirme raporunu (geliştirilme aşamasında) alarak **ders kapsamında kullanılacak materyalleri ilgili öğrencilerin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirmesi gerekmektedir.**
 - Görme engelli öğrencilere yönelik okuyucu sistemlerinin kullanabileceği zengin metin biçimlerinin metinlerde kullanımı açısından özen gösterilmesi, sunumlarda büyük punto ve kontrast renk kullanılması, görsel içeriklerin, grafik ve tabloların ders anlatımı sırasında betimlenmesi gibi alternatifler yöntemlere başvurulabilir. ([Görme engelli öğrencilere yönelik ders materyali hazırlama kılavuzuna erişmek için tıklayınız.](#))
 - İşitme engelli öğrencilere yönelik ders içeriklerinin metin olarak sağlanması, ders anlatımlarının mümkünse alt yazılı olarak verilmesi, ders içeriğinin önceden metin olarak öğrenciye gönderilmesi gibi alternatifler yöntemlere başvurulabilir. ([İşitme engelli öğrencilere yönelik ders materyali hazırlama kılavuzuna erişmek için tıklayınız.](#))

İçeriklerin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ DBS platformunda yer alan içerik oluşturma programlarıyla (H5P vb.) farklı türden ders materyalleri çeşitlendirilebilir. ([H5P materyal geliştirme rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'ye farklı türden video materyaller (konu özetleme videosu, soru-cevap videosu, uzman söyleşi videosu vb) eklenebilir.
- ❖ Uygulamalı derslere yönelik çalışmalar (atölye çalışmaları, laboratuvar dersleri vb.) video kayıt altına alınarak öğrencilerle DBS üzerinden paylaşılabilir.
- ❖ Video materyaller farklı etkileşim seçenekleri (alıştırma/ uygulama, menü yapısı vb.) ile zenginleştirilebilir. ([Etkileşimli video hazırlama rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS üzerinden öğrencilere sunulan öğrenme etkinlikleri düzenli olarak takip edilerek, öğrenci katılımları izlenebilir. ([Öğrenme analitiği verilerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullanılması projesi hakkında bilgi almak için tıklayınız.](#) DBS'de raporlamaya yönelik video erişmek için tıklayınız.)

Ölçme ve Değerlendirme

Eğitimde ölçme ve değerlendirme sürecin en önemli bileşenlerinden biridir. Ölçme ve değerlendirme yetersizse, bununla ilişkili olarak öğretiminde etkili olmayacağı söylenebilir. Hiç şüphesiz ölçülmeyen bir şeyin yönetilmesi, geliştirilmesi ve gelişim düzeyinin belirlenmesi mümkün değildir. Yüz yüze olarak yürütülen derslerde özellikle sürece yönelik ölçme ve değerlendirmede dijital teknolojiler ve öğrenme ortamlarının kullanımına sıklıkla başvurulmaktadır. Bu kapsamda ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik **uyulması gereken ilkeler ve içeriklerin niteliğini artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ **Ölçme süreci**, değerlendirme yaklaşımları, puanlama sistemi ve ölçütler ders izlencelerine eklenerek **derslere başlamadan önce DBS'ye yüklenmelidir.**
- ❖ Ölçme-değerlendirme yöntemleri, **dersin doğasına (programa veya içeriğe özgü) uygun olarak tasarlanmalıdır.**
- ❖ Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde “**şeffaflık ve denetlenebilirlik**” ilkesi esas alınarak DBS ve/veya sınavın yapıldığı ortamlar tarafından sağlanan güvenlik imkânları azami ölçüde uygulanmalıdır. DBS teknik güvenlik önlemlerinin yanı sıra dersin yapısına uygun kişiye özgü değişkenleri içeren sorular, sınav sürelerinin soru zorluk derecesine göre ayarlanması, soru bankasındaki soru sayısının fazla olması gibi önlemlerin alınmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra öğrencilerden alınan ödevler intihal programlarıyla değerlendirilmelidir. ([Güvenli online sınav hazırlamaya ilişkin videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin bütün öğrenciler için erişilebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda;
 - Öğrencilere sınavdan önce olacakları sınava ilişkin öğrencilerin kaygılarını azaltacak deneme imkânı sunulmalıdır.

- Öğrencilere sınav süreçlerinde dikkat etmeleri gereken teknik ve diğer hususlara dayalı kılavuzlar hazırlanmalıdır.
- ❖ Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin dezavantajlı grup (engelli, yabancı uyruklu vb.) olarak nitelendirilen öğrenciler için erişilebilir olması için gerekli tedbirlerin dersi veren öğretim elemanı tarafından alınması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dönem başında Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinde kendilerine sunulan engelli öğrenciler ve engel durumlarına yönelik bilgilendirme raporunu alarak ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kullanılacak soru ve etkinlikleri ilgili öğrencilerin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda;
 - Görme engelli öğrencilere yönelik sorularda yer alan grafik vb. için sesli betimleme desteği sunulmalıdır.
 - Sınavlarda engel durumuna göre öğrencilere ek süre tanınmalıdır.

Ölçme ve Değerlendirmenin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ Yüz yüze eğitimle yürütülen derslerde sonuç görmeye yönelik ölçme değerlendirme etkinliklerinin yanı sıra **süreç odaklı ölçme değerlendirme etkinlikleri de kullanılabilir.** Süreç odaklı ölçme değerlendirme uygulamalarında değerlendirmenin nasıl yapılacağı, performans ödevlerinin öğrenci tarafından nasıl izleneceği konusunda öğretim elemanları tarafından düzenli geri bildirimlerde bulunulabilir.
- ❖ Derslerin desteklenmesi amacıyla kullanılan **DBS’de kaydedilen öğrenme analitiği verileri puanlama yoluna gidilebilir.** Öğrencilerin yaptıkları ödev, tartışma, proje, alıştırmaya, kısa sınav vb. kanıtlanabilecek türden öğrenci hareketleri (ör. bir öğrencinin DBS’deki derse ait etkinlikleri takip edip etmediği, yüklenen bir videoyu izleyip izlemediği, izlediyse ne kadar süre ile izlediği vb.) ölçme değerlendirme süreçlerinde göz önünde bulundurulabilir. Ancak öğrenme analitiklerinin puanlandırılması sürecinde ağırlıklandırma kullanılmalıdır. Bu kapsamda;
 - Öğrencilerin DBS’de geçirdikleri **süre ve etkileşimler puanlandırılabilir.** (Öğrenme analitiği verilerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullanılması projesi hakkında bilgi almak için [tıklayınız.](#))
 - Ders materyalinin içine yerleştirilen ölçme araçları ile elde edilen veriler değerlendirilebilir.
 - DBS’de yer verilen etkinliklerin tamamlanma durumuna göre puanlandırılması/ rozetlendirilmesi sağlanabilir. (DBS’de etkinlik tamamlama ve rozetlemeye yönelik videoya erişmek için [tıklayınız.](#))
 - DBS üzerinden alınan veriler riskli öğrencilerin tespitinde kullanılarak gerekli müdahaleler yapılabilir. (DBS’de raporlamaya yönelik video erişmek için [tıklayınız.](#))
- ❖ DBS’de çoktan seçmeli, doğru-yanlış, kısa cevaplı, boşluk doldurma, eşleştirme gibi ilgili **dersin değerlendirilmesine uygun farklı soru tipleri kullanılmalıdır.** Kullanılan sınav sorularına yönelik istatistikler çıkarılarak değerlendirilebilir. (DBS’de farklı türde soru oluşturmaya yönelik videoya erişmek için [tıklayınız.](#))

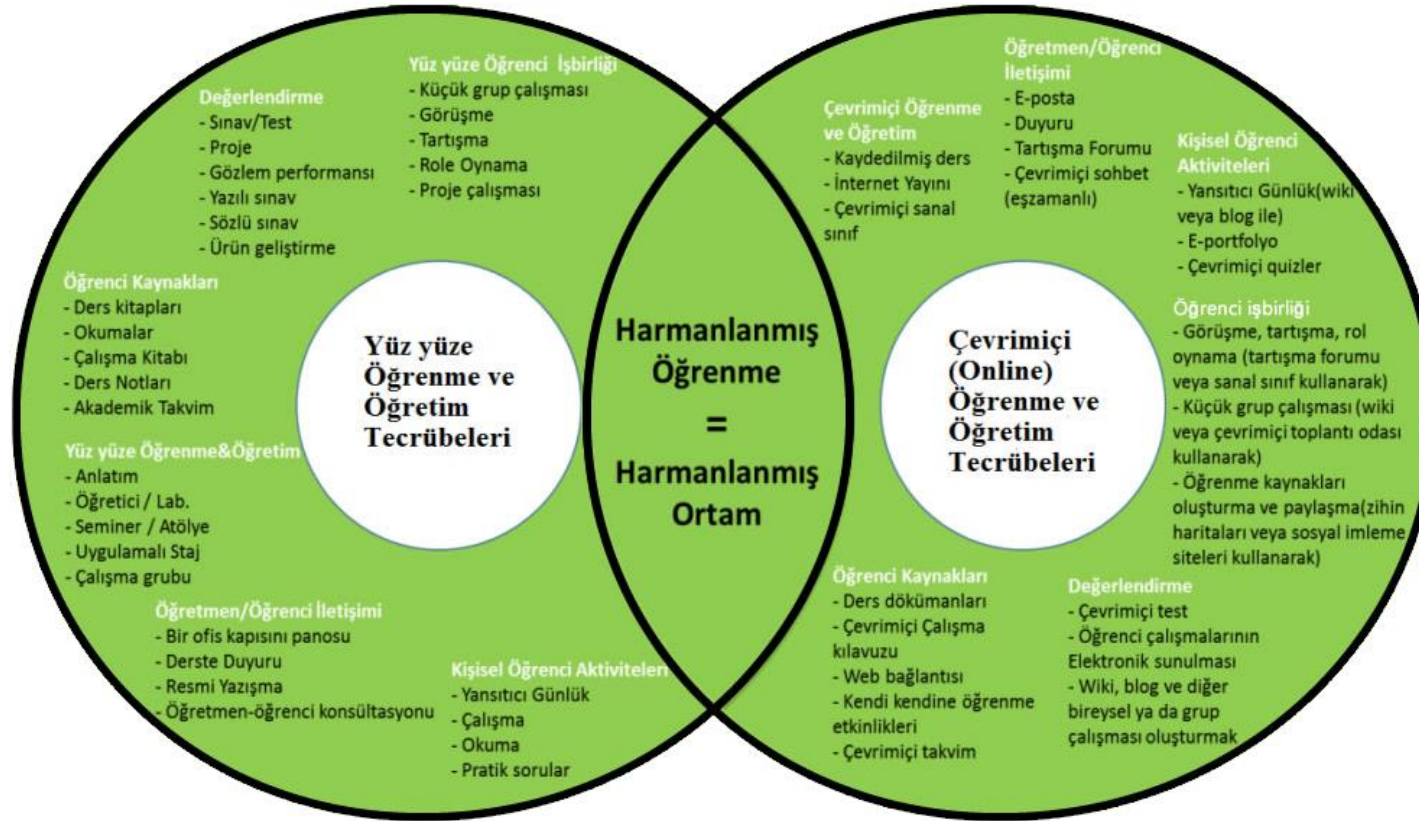
- ❖ Öğrencilere DBS'de derse ilişkin soru bankası oluşturularak öğrencilerin değerlendirme süreçlerinde yararlanabileceği kaynaklar oluşturulabilir. İlgili soru bankasında yer alacak soruların öğrenme çıktıları ile ilişkisi kurularak elde edilen verilerden hareketle öğrenme analitikleri oluşturulabilir. ([DBS'de soru bankası oluşturmaya yönelik videoya erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'de ödev ve sınavların yanı sıra blog, forum, tartışma, akran değerlendirme ve ekip çalışması gibi farklı türde değerlendirme etkinliklerine yer verilebilir. Bu etkinlikler kapsamında öğrencilere geri bildirim verilmesine özen gösterilmelidir. ([Uzaktan eğitimde etkili ölçme-değerlendirme videosuna erişmek için tıklayınız.](#))

Harmanlanmış Öğrenme ile Yürütülecek Dersler

Harmanlanmış öğrenme yaklaşımı; yüz yüze öğretim ile teknoloji aracılığı ile verilen öğretimin birlikte yürütüldüğü öğrenme yaklaşımıdır. Bu öğrenme yaklaşımında geleneksel sınıf ortamı ile çevrimiçi öğrenme ortamlarının harmanlanması sonucu, her iki ortamın güçlü yanlarından yararlanılması hedeflenmektedir. Öğrencilere geleneksel sınıf ortamının yanında zaman ve mekândan bağımsız bir öğrenme ortamı sunarak hem öğrenebilmeleri için ekstra zaman hem de etkileşimli bir şekilde öğrenebilmeleri için daha çok imkân sunulmaktadır. Böylelikle, sınıf ortamında karşılanamayan ihtiyaçların çevrimiçi öğretim ortamlarında giderilmesi için fırsat oluşturulmaktadır (Başer, 2019).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından COVID-19 küresel salgınının başladığı acil koşullarda gerçekleştirilen uzaktan öğretim faaliyetleri ile salgının devam ettiği yeni normal ve sonrasındaki süreçte uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin güçlü yönlerinden faydalanılabilmesi amacı ile bazı derslerde harmanlanmış öğrenme yaklaşımının benimsenmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda harmanlanmış öğrenme yaklaşımı ile uygulamalı eğitim gerektiren derslerin teorik bilgiye dayalı öğrenme hedefleri çevrimiçi eğitim yoluyla yürütülürken uygulama gerektiren öğrenme hedefleri yüz yüze eğitim yoluyla yürütülebilir.

Aşağıda yer alan Şekil 1.'te harmanlanmış öğrenme yaklaşımı modellenerek yüz yüze eğitim ve çevrimiçi eğitim süreçlerinin güçlü yönleri sunulmuştur.

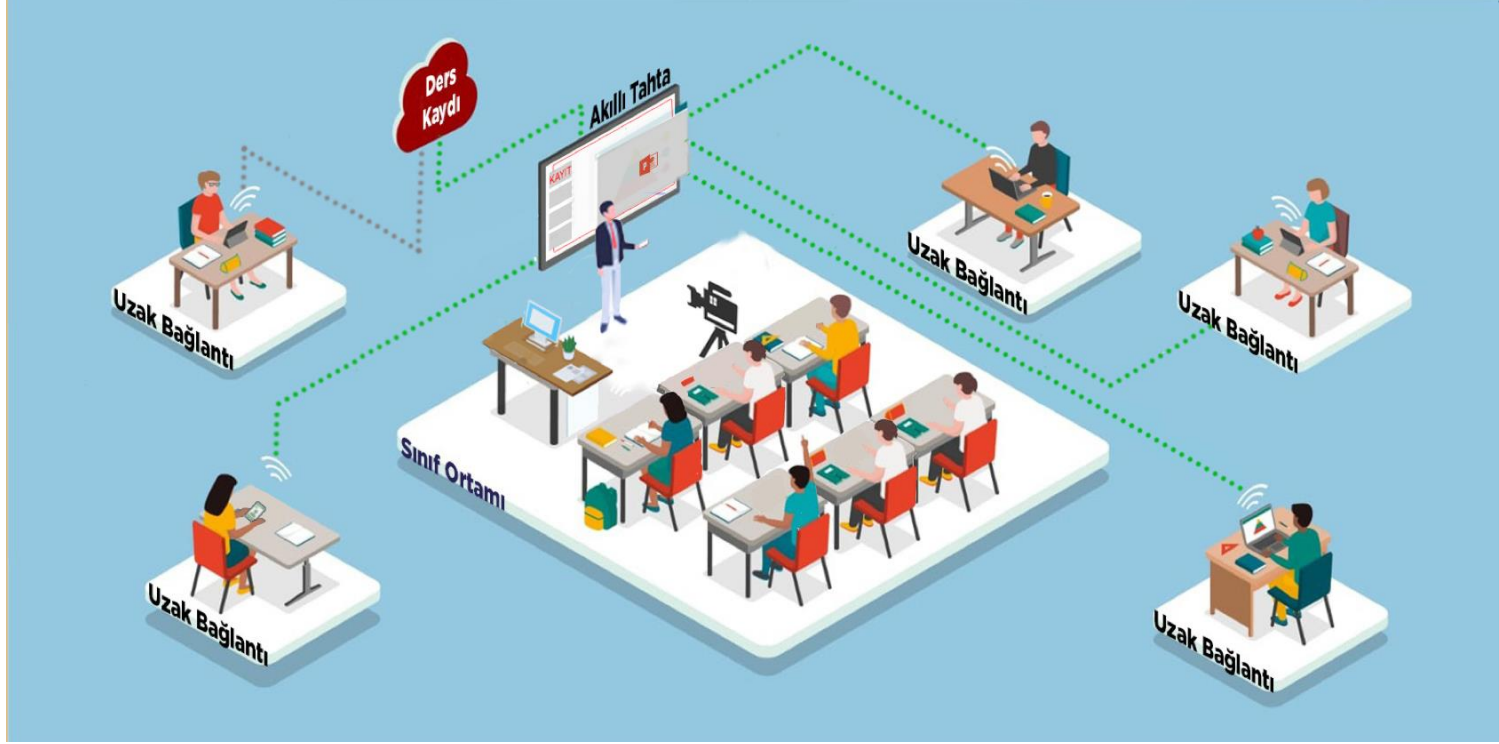

Şekil 1. Harmanlanmış öğrenmenin bileşenleri (Bath & Bourke; aktaran, Kahraman & Kaya, 2021)

Hibrit Öğrenme Yaklaşımı

Yüz yüze eğitim ve çevrimiçi eğitimin bir arada yürütülmesine dayalı öğrenme yaklaşımlarından biri de hibrit öğrenme yaklaşımıdır. Hibrit öğrenme yaklaşımı; yüz yüze olarak yürütülen derslerin çevrimiçi öğrenme ortamları ile desteklenmesi yoluyla, öğrenci sayısı ve fiziki alt yapıya göre sınıflara belli sayıda öğrenci kabul edilip aynı anda çevrimiçi uygulama ile de sınıfın kalanının derse katılmasına olanak sağlayan öğrenme yaklaşımıdır. COVID-19 küresel salgınının azalmasıyla birlikte devam ettiği yeni normal süreçte hibrit öğrenme uygulamalarına yer verilebilir.

Böylece öğrenci sayısı ve fiziki alt yapıya göre sınıflara belli sayıda öğrenci kabul edilip aynı anda çevrimiçi uygulama ile de sınıfın kalanının derse katılması sağlanabileceği gibi öğretim elemanı kapasitesi değerlendirilerek sınıfların gruplara bölünmesi suretiyle aynı ders birden fazla grupta da anlatılabilir.

Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi

Harmanlanmış öğrenme yaklaşımı ile yürütülecek derslerin dönem başlamadan önce belirlenmesi ve dersin öğrenme hedefleri ile uyumlu olarak ne tür bir harmanlama yaklaşımı izleneceği net bir şekilde ortaya konulmalıdır. Bu doğrultuda aşağıda harmanlanmış öğrenme yaklaşımı

izlenecek derslerin planlanması ve yürütülmesinde **uyulması gereken ilkeler** ve **öğretimin niteliğini artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ Harmanlanmış öğrenme yaklaşımı benimsenen ders etkinliklerinin %40'ı çevrimiçi eğitim uygulamalarıyla desteklenebilir. İlgili dersler tasarlanırken bu oran göz önünde bulundurulmalıdır. ([Yönetmeliğe erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Harmanlanmış öğrenme yaklaşımı benimsenecek olan derslerde, dersin öğrenme hedefleri, konu alanı, hedef kitlesi vb. belirleyici özellikleri dikkate alınarak ilgili dersin hangi bölümlerinin (hedef/ konu/ etkinlik vb.) yüz yüze hangi bölümlerinin çevrimiçi öğrenme süreçleriyle yürütüleceğinin dersler başlamadan önce netleştirilmesi gerekmektedir.
- ❖ **DBS'de dersler açılırken yapısal olarak belirli bir standartta hazırlanması gerekmektedir.** Bu kapsamda derse ilişkin genel bilgilendirme, öğretim elemanı iletişim bilgileri ve ders izlencesinin yanı sıra içerik ve etkinliklerin uygun başlıklandırmalarla/ etiketlerle kategorize edilmesi gerekmektedir. ([DBS platformunda hazırlanan örnek dersi incelemek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ders izlencesi; dersin yapısı, işleyişi, amaçları ve bu amaçlara ulaşma noktasında planlanan her türlü aktiviteyi içeren ders tanıtım dokümanıdır. Ders izlencesinin hazırlanarak dönem başında öğrencilere sunulması öğrencilerin dersin sonunda hangi kazanımlara ulaşacakları görmelerinin yanı sıra bu kazanımlara ulaşabilmek ve dersi geçebilmek için kendilerinden beklenenleri de görmesini sağlamaktadır. Bu nedenle harmanlanmış eğitim yoluyla yürütülecek olan derslerde **ders izlencelerinin hazırlanarak dönem başında Ders Bilgi Sistemi'nde (DBS) paylaşılması gerekmektedir.** İlgili ders izlencesine harmanlanmış öğrenme yaklaşımının etkisi net bir şekilde yansıtılmalıdır. ([Ders izlencesi oluşturma rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Ders izlencesi ile uyumlu olarak ilgili ders kapsamında kullanılacak olan materyaller (ders notu, video vb.), gerçekleştirilecek olan etkinlikler (forum, wiki vb.) ve değerlendirmeler (ödev, alıştırmalar, sınav vb.) **DBS'de ilgili haftalar öncesinde oluşturularak** öğrencilere açılmalıdır.
- ❖ Dersler yürütülürken **öğrencilerin OBS ve DBS üzerinden gelen taleplerine hızlı geri bildirim sağlanması (en geç 48 saat içerisinde cevap verilmesi)** gerekmektedir. ([OBS ve DBS taleplerinin yanıtlanmasına yönelik rehbera ulaşmak için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'de ders içeriklerinin yanı sıra öğrencilerin mümkün olduğunca aktif olmasını sağlayan, öğrenciye bireysel çalışmalarında planlama ve rehberlik desteği sunan ilgi çekici etkinliklere yer verilmesine özen gösterilmelidir. Bu kapsamda blog, forum, tartışma gibi modüller kullanılarak öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretici arasındaki asenkron etkileşimi arttıracak etkinliklere yer verilmelidir.
- ❖ **Hibrit öğrenme yaklaşımı ile yürütülecek olan derslerde** derslere yüz yüze olarak katılan ve çevrimiçi olarak katılan öğrenciler arasında gerek materyaller gerek etkinlikler gerekse değerlendirme uygulamaları açısından denklik sağlanmalıdır. Bu kapsamda yüz yüze eğitimde kullanılan materyallerin DBS ortamında da paylaşılması, farklı türdeki ve değerlendirmeye yönelik etkinliklerin DBS üzerinden yürütülebilecek şekilde tasarlanması gerekmektedir.
- ❖ **Hibrit öğrenme yaklaşımı benimsenen derslerin** yüz yüze eğitim süreçlerinde kullanılan tüm materyal ve etkinlikler uygun şekilde

DBS'ye aktarılmalıdır.

- ❖ Harmanlanmış öğrenme yoluyla yürütülecek olan derslerde ilgili dersin konu kapsamı ve türüne göre **hangi haftaların canlı ders olarak yürütüleceği önceden belirlenmelidir.**
- ❖ Canlı dersler DBS ile entegre olarak çalışan **BigBlueButton “Canlı Ders”** platformu üzerinden gerçekleştirilecektir. ([BigBlueButton kullanımına yönelik videolar için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS’de tanımlı 1-3 kredilik dersler için en az 45-60 dakika (1 oturum), 4-6 kredilik ders için 60-90 dakika (2 oturum), 7-10 kredilik ders için 90-135 dakika (3 oturum) canlı ders yapılması gerekmektedir.
- ❖ Canlı derslerin ilgili ders için OBS’ye tanımlanan **ders saatleri içerisinde** yapılması gerekmektedir.
- ❖ Canlı derslerin kaydedilmesi gerekmektedir. **Derslerin kayıt altına alınması öğretim elemanının sorumluluğundadır.**
- ❖ **Canlı derslere devam ile ilgili olarak öğrencinin tabi olduğu yönetmelikteki devam şartları uygulanmaktadır.** ([Ön lisans - lisans ve lisansüstü eğitim yönetmeliklerine ulaşmak için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı derslere **engelli öğrencilerin erişiminde yaşanabilecek problemlerin giderilmesi** için öğrencilerle görüşerek ihtiyaçları doğrultusunda gerekli önlemler alınmalıdır.
- ❖ **Hibrit eğitim yaklaşımının benimsendiği derslerde** yüz yüze olarak gerçekleştirilen dersler aynı zamanda canlı ders olarak da yürütülmeli ve derse çevrimiçi eğitimi tercih eden öğrencilerin katılımı sağlanmalı veya ilgili dersler kayıt altına alınarak DBS’ye yüklenmelidir. Böylece her iki öğrenci grubu arasında denklik sağlanmalıdır.
- ❖ **Hibrit eğitim yaklaşımının benimsendiği derslerin canlı ders oturumlarında** hem yüz yüze katılım sağlayan öğrencilerle hem de çevrimiçi katılım sağlayan öğrencilerle etkileşim kurulmalıdır. Böylece her iki grubun derse aktif katılımları desteklenmelidir.
- ❖ **Hibrit eğitim yaklaşımının benimsendiği derslerin canlı ders oturumlarında** yüz yüze katılım sağlayan öğrenciler ile çevrimiçi katılım sağlayan öğrenciler arasındaki iletişim sürecinin yönetilmesine özen gösterilmelidir. Bu kapsamda özellikle sınıf ortamında bulunan öğrencilerin eğitmeni ile kurduğu etkileşimler (açıklama, soru sorma, cevap verme vb.) uygun şekilde özetlenerek çevrimiçi katılım sağlayan öğrencilere aktarılmalıdır. Böylelikle her iki grup arasında yaşanabilecek etkileşim yetersizliği ortadan kaldırılabilir.

Öğretimin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ Öğretim elemanlarının dönem başında öğrencilerin DBS’ye ve canlı ders sistemine erişim olanaklarına yönelik OBS’den sağlanan verileri (geliştirme aşamasında) olarak ders tasarım süreçlerinde bu durumu göz önünde bulundurmaları halinde daha etkili ve verimli bir eğitim süreci gerçekleştirilebilir.
- ❖ DBS’de öğrencilerin mümkün olduğunca aktif olmasını sağlayan, öğrenciye bireysel çalışmalarında planlama ve rehberlik desteği sunan ilgi çekici materyallerin (ders notu, video vb.) kullanılmasına ve etkinliklere (blog, forum, wiki, ödev, alıştırma, sınav vb.) yer verilmesine özen gösterilmelidir.
- ❖ Öğrencilerin kendi aralarında sanal öğrenme toplulukları oluşturabilecekleri faaliyetlere (öğrencilerin kendi aralarında bilgi alışverişi

yapabilecekleri canlı ders oturumları düzenleyebilmeleri vb.) yer verilebilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin içerik geliştirdiği, paylaştıkları, beğeni aldıkları, uygulamalarını gösterebilecekleri bir platform oluşturulabilir. ([DBS’de kullanıcı rolü atamaya ilişkin videoya erişmek için tıklayınız.](#))

- ❖ Engelli öğrencilere yönelik birim bazlı ders partnerlik (sınıf arkadaşı/akranından gönüllü olarak destek alması) yapısı kurularak öğrencilerin birbirini destekleyerek hem etkileşim süreçlerinin yoğunlaşması hem de erişilebilirlik problemlerinin ortadan kalkması sağlanabilir. ([Sistem geliştirildiğinde ilgili rehber eklenecektir.](#))
- ❖ **Hibrit eğitim yaklaşımının benimsendiği derslerde** ders işleyiş sürecine ve yapısına ilişkin genel bilgilendirmelerin yapılması, öğrenci-eğitimci arasındaki iletişim sürecinin başlatılması ve karşılıklı geri bildirimler neticesinde gerekli düzenlemelerin yapılması için ilk dersin yüz yüze olarak tüm öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmesi sağlanabilir.
- ❖ Canlı ders uygulamalarında öğrencilerin aktif katılımının sağlanmasına özen gösterilmelidir. Bu kapsamda; canlı derslerin girişinde konunun genel çerçevesine yönelik bilgilendirme sağlandıktan sonra, aktif katılıma yönelik etkinlikler (soru-cevap, grup çalışmaları, bireysel sunumlar vb.) planlanarak, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-eğitimci etkileşimi teşvik edilebilir. ([Öğrenci-öğrenci etkileşimine yönelik videolara erişmek için tıklayınız.](#) [Öğretici-öğrenci etkileşimine yönelik videolara erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı derslerde kullanılan içerikler multimedya öğelerle zenginleştirilebilir. Ayrıca ders sürecinde canlı ders platformunda sunulan araçlar (sohbet bölmesi, sohbet odaları, beyaz tahta, içerik paylaşım araçları vb.) etkili bir şekilde kullanılabilir ([BigBlueButton platformunda araçların kullanılmasına yönelik videolara erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı derslerde öğrenci-öğrenci etkileşimini artırmak için sohbet odaları (breakout room) kullanılabilir. ([Öğrenci-Öğrenci etkileşimi videosuna erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ Canlı derslerin etkili bir şekilde yürütülebilmesine yönelik “Canlı Ders Uygulama İlkeleri ve Örnekleri E-kitabı” ve destek videoları hazırlanmıştır. [İlgili kaynaklara erişmek için tıklayınız.](#)
- ❖ Önceden ders materyallerinin sisteme yüklenerek öğrencinin kullanımına açılması ve sınıf içi eğitim süreçlerinin daha etkin kullanımına dayalı “Tersyüz” uygulama benzeri çevrimiçi destekli yöntemlerle hem öğrencilerin derse hazırlanması hem de sınıf içi yüz yüze veya eş zamanlı çevrimiçi dersler için zamanın etkin kullanılması sağlanabilir. Bu kapsamda doğrudan öğretimlerin asenkron video kayıtları şeklinde önceden kaydedilip öğrencilere DBS’de ders öncesinde sunulması, ders içerisinde daha çok etkinliklere yer verilmesi sağlanabilir.

Ders İçerikleri

Yüz yüze eğitimle yürütülen ve uzaktan eğitim uygulamalarıyla desteklenen harmanlanmış derslerde kullanılabilecek özellikle yoğun etkileşim içeren ve her biri belirli koşullarda eğitsel açıdan diğerlerine göre daha işlevsel olan pek çok farklı içerik türü bulunmaktadır.

Harmanlanmış öğrenme ortamlarında eğitimde nitelikli öğrenme çıktılarının elde edilebilmesi için ilgili öğrenme hedefi, konu alanı, öğrenen ihtiyacı vb. farklı bileşenler gözetilerek zenginleştirilmiş içeriklerin (ders videoları, animasyonlar, grafikler, kısa hikâyeler vb.) geliştirilmesine ve kullanılmasına ağırlık verilmelidir. Bu kapsamda harmanlanmış öğrenme yaklaşımı ile yürütülecek derslerde **uyulması gereken ilkeler** ve **içeriklerin niteliğinin artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ Harmanlanmış öğrenme yoluyla yürütülecek olan derslerde kullanılacak materyallerin farklı öğrenme durumları (bilişsel/ duyuşsal/ psikomotor) ve dersin yapısına göre (teorik/ uygulama) çeşitlendirilmesi eğitim süreçlerinin niteliğinin artırılması açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda mümkün olduğunca farklı medya unsurlarıyla zenginleştirilmiş ders içeriklerinin (ders videoları, animasyon, grafikler, kısa hikayeler, vb.) kullanılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.
- ❖ Harmanlanmış öğrenme yaklaşımıyla yürütülen derslerin çevrimiçi olarak yürütülen haftalarında öğretim elemanları tarafından ders konularının ayrıntılı olarak anlatıldığı, konuların ilgili görsel, şekil, infografik vb. etkinliklerle zenginleştirildiği bireysel öğrenme materyali kendilerine sunulan şablona uygun olarak (en az 10 sayfa olarak) hazırlanmalı ve DBS'de ilgili haftaya yüklenmelidir. ([Ünite yazım şablonu için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'ye her hafta en az 1 asenkron öğrenme etkinliğinin (ek kaynak, sunum, video kayıtları, forum/tartışma, ödev, quiz, proje vb. etkinlikleri) eklenmesi gerekmektedir. ([“DBS nasıl kullanılır?” eğitim videosuna erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ **Hibrit öğrenme yaklaşımı benimsenen derslerde** yüz yüze eğitime katılan öğrencilere sunulan ders içerikleri ile çevrimiçi öğrenme süreçlerine katılan öğrencilere sunulan ders içerikleri eşdeğer veya aynı olmalıdır.
- ❖ Gerek yüz yüze gerekse çevrimiçi öğrenme süreçlerinde kullanılacak olan materyallerin engelli öğrenciler açısından erişilebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dönem başında Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinde kendilerine sunulan engelli öğrenciler ve engel durumlarına yönelik bilgilendirme raporunu alarak **ders kapsamında kullanılacak materyalleri ilgili öğrencilerin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirmesi gerekmektedir.**
 - Görme engelli öğrencilere yönelik okuyucu sistemlerinin kullanabileceği zengin metin biçimlerinin metinlerde kullanımı açısından özen gösterilmesi, sunumlarda büyük punto ve kontrast renk kullanılması, görsel içeriklerin, grafik ve tabloların ders anlatımı sırasında betimlenmesi gibi alternatifler yöntemlere başvurulabilir. ([Görme engelli öğrencilere yönelik ders materyali hazırlama kılavuzuna erişmek için tıklayınız.](#))
 - İşitme engelli öğrencilere yönelik ders içeriklerinin metin olarak sağlanması, ders anlatımlarının mümkünse alt yazılı olarak verilmesi, ders içeriğinin önceden metin olarak öğrenciye gönderilmesi gibi alternatifler yöntemlere başvurulabilir. ([İşitme engelli öğrencilere yönelik ders materyali hazırlama kılavuzuna erişmek için tıklayınız.](#))

İçeriğin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler:

- ❖ DBS platformunda yer alan içerik oluşturma programlarıyla (H5P vb.) farklı türden ders materyalleri çeşitlendirilebilir. ([H5P materyal geliştirme rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'ye farklı türden video materyaller (konu özetleme videosu, soru-cevap videosu, uzman söyleşi videosu vb) eklenebilir.
- ❖ Uygulamalı derslere yönelik çalışmalar (atölye çalışmaları, laboratuvar dersleri vb.) video kayıt altına alınarak öğrencilerle DBS üzerinden paylaşılabilir.
- ❖ Video materyaller farklı etkileşim seçenekleri (alıştırma/ uygulama, menü yapısı vb.) ile zenginleştirilebilir. ([Etkileşimli video hazırlama rehberine erişmek için tıklayınız.](#))
- ❖ DBS üzerinden öğrencilere sunulan öğrenme etkinlikleri düzenli olarak takip edilerek, öğrenci katılımları izlenebilir. ([Öğrenme analitiği verilerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullanılması projesi hakkında bilgi almak için tıklayınız.](#) DBS'de raporlamaya yönelik video erişmek için tıklayınız.)

Ölçme ve Değerlendirme

Yüz yüze eğitimle yürütülen ve uzaktan eğitim uygulamalarıyla desteklenen harmanlanmış derslerde ölçme ve değerlendirme sürecin önemli bileşenlerinden biridir. Ölçme ve değerlendirme yetersizse, bununla ilişkili olarak öğretiminde etkili olmayacağı söylenebilir. Hiç şüphesiz ölçmeyen bir şeyin yönetilmesi, geliştirilmesi ve gelişim düzeyinin belirlenmesi mümkün değildir. Uzaktan olması sebebiyle ölçme ve değerlendirme süreçlerinde zorluklarla karşılaşılrsa da, günümüzde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik birçok teknik ve yöntem mevcuttur. Harmanlanmış öğrenme yaklaşımı benimsenen derslerin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **uyulması gereken ilkeler** ve **ölçme değerlendirme süreçlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik önerilere** yer verilmiştir.

Uyulması Gereken İlkeler:

- ❖ Ölçme süreci, değerlendirme yaklaşımları, puanlama sistemi ve ölçütler ders izlencelerine eklenerek derslere başlamadan önce DBS'ye yüklenmelidir.
- ❖ Ölçme ve değerlendirme yöntemleri, benimsenen harmanlanmış öğrenme yaklaşımına uygun olarak tasarlanmalıdır. Bu kapsamda yüz yüze eğitim süreçlerinde ve çevrimiçi eğitim süreçlerinde gerçekleştirilecek olan ölçme ve değerlendirme etkinlikleri önceden planlanmalı ve öğrencilere rehberlik sağlanmalıdır.
- ❖ **Hibrit öğrenme** yaklaşımı benimsenen derslerde yüz yüze eğitime katılan öğrencilerle yapılan süreç içi değerlendirme etkinlikleri ile çevrimiçi eğitime katılan öğrencilerin süreç içi değerlendirme etkinlikleri eş değer olmalıdır.
- ❖ Dijital ortamlarda yapılacak sınavlarda “şeffaflık ve denetlenebilirlik” ilkesi esas alınarak DBS ve/veya sınavın yapıldığı dijital ortamlar tarafından sağlanan güvenlik imkânları azami ölçüde uygulanmalıdır. DBS teknik güvenlik önlemlerinin yanı sıra dersin yapısına uygun

kişiyeye özgü değışkenleri içeren sorular, sınav sürelerinin soru zorluk derecesine göre ayarlanması, soru bankasındaki soru sayısının fazla olması gibi önlemlerin alınmasına dikkat edilebilir. Bunların yanı sıra öğrencilerden alınan ödevler intihal programlarıyla değeriendirilmelidir. ([Güvenli online sınav hazırlamaya ilişkin videoya erişmek için tıklayınız.](#))

- ❖ Ölçme ve değeriendirme uygulamalarının en az %60'ı gözetimli olarak yapılmalıdır. Geri kalan %40'lık kısmı gözetimli yapılabileceğı gibi gözetimsiz sürece dayalı ölçme ve değeriendirme etkinliklerine dayalı olarak oluşturulabilir.
- ❖ Ölçme ve değeriendirme süreçlerinin bütün öğrenciler için erişilebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda;
 - Öğrencilere sınavdan önce olabilecek sınavla ilişkin öğrencilerin kaygılarını azaltacak deneme imkânı sunulmalıdır.
 - Öğrencilere sınav süreçlerinde dikkat etmeleri gereken teknik ve diğeri hususlara dayalı kılavuzlar hazırlanmalıdır.
- ❖ Ölçme ve değeriendirme süreçlerinin dezavantajlı grup (engelli, yabancı uyruklu vb.) olarak nitelendirilen öğrenciler için erişilebilir olması için gerekli tedbirlerin dersi veren öğretim elemanı tarafından alınması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dönem başında Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinde kendilerine sunulan engelli öğrenciler ve engel durumlarına yönelik bilgilendirme raporunu alarak ölçme ve değeriendirme süreçlerinde kullanılacak soru ve etkinlikleri ilgili öğrencilerin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda;
 - Görme engelli öğrencilere yönelik sorularda yer alan grafik vb. için sesli betimleme desteğı sunulmalıdır.
 - Sınavlarda engel durumuna göre öğrencilere ek süre tanınmalıdır.

Ölçme ve Değeriendirmenin Niteliğini Artıracak Öneriler:

- ❖ Harmanlanmış öğrenme yoluyla yürütölen derslerde kullanılan DBS ve canlı ders sistemlerinde kaydedilen öğrenme analitiğı verileri puanlama yoluna gidilebilir. Öğrencilerin eşzamanlı ve eşzamansız olarak yaptıkları ödev, tartışma, proje, alıştıırma, kısa sınav vb. kanıtlanabilecek türden öğrenci hareketleri (ör. bir öğrencinin DBS'deki derse ait etkinlikleri takip edip etmediğı, yüklenen bir videoyu izleyip izlemediğı, izlediyse ne kadar süre ile izlediğı vb.) ölçme değeriendirme süreçlerinde göz önünde bulundurulabilir. Ancak öğrenme analitiklerinin puanlandırılması sürecinde ağırlıklandırma kullanılmalıdır. Bu kapsamda;
 - Öğrencilerin DBS ve canlı ders sisteminde geçirdikleri süre ve etkileşimler puanlandırılabilir. ([Öğrenme analitiğı verilerinin sürece dayalı ölçme ve değeriendirme uygulamalarında kullanılması projesi hakkında bilgi almak için tıklayınız.](#))
 - Ders materyalinin içine yerleştirilen ölçme araçları ile elde edilen veriler değeriendirilebilir.
 - DBS'de yer verilen etkinliklerin tamamlanma durumuna göre puanlandırılması/ rozetlendirilmesi sağlanabilir. ([DBS'de etkinlik tamamlama ve rozetlemeye yönelik videoya erişmek için tıklayınız.](#))
 - DBS üzerinden alınan veriler riskli öğrencilerin tespitinde kullanılarak gerekli müdahaleler yapılabilir. ([DBS'de raporlamaya yönelik video erişmek için tıklayınız.](#))

- ❖ Öğrencilere DBS'de derse ilişkin soru bankası oluşturularak öğrencilerin değerlendirme süreçlerinde yararlanabileceği kaynaklar oluşturulabilir. İlgili soru bankasında yer alacak soruların öğrenme çıktıları ile ilişkisi kurularak elde edilen verilerden hareketle öğrenme analitikleri oluşturulabilir. (DBS'de soru bankası oluşturmaya yönelik videoya erişmek için [tıklayınız.](#))
- ❖ Uzaktan öğretimle yürütülen derslerde sonuç görmeye yönelik ölçme değerlendirme etkinliklerinin yanı sıra süreç odaklı ölçme değerlendirme etkinlikleri de kullanılabilir. Süreç odaklı ölçme değerlendirme uygulamalarında değerlendirmenin nasıl yapılacağı, performans ödevlerinin öğrenci tarafından nasıl izleneceği konusunda öğretim elemanları tarafından dönüt verilmesi gerekir.
- ❖ Ödev ve sınavlar yanı sıra blog, forum, tartışma, akran değerlendirme ve ekip çalışması farklı türde değerlendirme etkinliklerine yer verilebilir. Bu etkinlikler kapsamında öğrencilere geri bildirim verilmesine muhakkak özen gösterilmelidir. (Uzaktan eğitimde etkili ölçme-değerlendirme videosuna erişmek için [tıklayınız.](#))
- ❖ DBS'de çoktan seçmeli, doğru-yanlış, kısa cevaplı, boşluk doldurma, eşleştirme gibi ilgili dersin değerlendirilmesine uygun farklı soru tipleri kullanılmalıdır. Kullanılan sınav sorularına yönelik istatistikler çıkarılarak değerlendirilebilir. (DBS'de farklı türde soru oluşturmaya yönelik videoya erişmek için [tıklayınız.](#))

Hazırlanmış Rehber ve Kılavuzlar

- DBS'de canlı ders açma: <https://youtu.be/DaCNNrsd8EM>
- DBS eğitim seti: <https://youtu.be/KaQNrZedw00>
- DBS'ye nasıl giriş yapılır?: <https://youtu.be/sTyHWC0N-Fk>
- DBS'de ödev nasıl eklenir?: <https://youtu.be/XUkdmAnPYQU>
- DBS'de hafta ekleme ve ders ayarlamaları nasıl yapılır?: https://youtu.be/QpV_eplQaZU
- DBS'de ders aktarımı nasıl yapılır?: <https://youtu.be/pQYWW8qvTeM>
- DBS'de kaynak nasıl eklenir?: <https://youtu.be/jsLqC7h5r-s>
- DBS'de derse eğitmen/öğrenci nasıl eklenir?: <https://youtu.be/BplcyRBOztw>
- DBS'de turnitin taraması nasıl yapılır?: <https://youtu.be/44N5rOPBF4U>
- DBS sınav nasıl yapılır, güvenilir sınav nasıl gerçekleştirilir?: <https://youtu.be/iBcdMIWsOkY>
- DBS'de sınav(quiz) nasıl eklenir?: <https://youtu.be/eFfw3qpfVMk>
- DBS'de güvenilir sınav nasıl eklenir?: <https://youtu.be/xYd3v4UMc0k>
- DBS'de soru bankası nasıl oluşturulur?: <https://youtu.be/IAxwKctOLYc>
- DBS'de sesli/video lu soru nasıl eklenir?: <https://youtu.be/1EDgayiwgZl>
- DBS'de soru türlerinin kullanımı: https://youtu.be/_1nov6_qXcg
- DBS'de açık uçlu kağıt/kalem sınavı nasıl yapılır?: <https://youtu.be/fkyTNPsFESk>
- Çevrim içi sınavlar ile ilgili önemli ipuçları: <https://youtu.be/pD5qvOKhLi4>
- DBS'de dersler arası soru bankası aktarımı nasıl yapılır?: <https://youtu.be/9jwlMwb8Xrv>
- DBS'de telafi sınavı nasıl yapılır?: <https://youtu.be/QXq2llbBhbW>

- DBS'de öğrenci sınav kayıtları nasıl incelenir?: <https://youtu.be/5gOO55aL8eA>
- DBS nasıl etkin kullanılır?: <https://www.youtube.com/watch?v=DOk7anVm5SI>
- Ders izlencesi nasıl oluşturulur?: <https://www.youtube.com/watch?v=qToX2debAll>
- Uzaktan eğitimde materyal nasıl geliştirilir?: <https://www.youtube.com/watch?v=R4tlyG t-PU>
- Uzaktan eğitimde etkili ölçme ve değerlendirme nasıl yapılır?: <https://www.youtube.com/watch?v=DTqAt3--UUE>
- Uzaktan eğitimde telif hakları ve etik: <https://www.youtube.com/watch?v=jcHSRQ3LLT4>
- Uzaktan çevrim içi sınav uygulamaları / Safe Exam Browser (SEB): <https://www.youtube.com/watch?v=moxwgUEMJUc>
- Uzaktan öğretimde etkileşim ve buz kıranlar: <https://www.youtube.com/watch?v=RTe2EPX-XnU>
- DBS'de canlı ders sisteminin etkili kullanımı: <https://www.youtube.com/watch?v=gvMlkFYoljc>
- Canlı ders anlatım yöntemleri:
 - Cep Telefonu Kullanılarak Ders Nasıl Anlatılır?: <https://atabulut.atauni.edu.tr/atabulut/index.php/s/1hmkaUk7Qw1qU4a>
 - Beyaz Tahta Kullanılarak Ders Nasıl Anlatılır?: <https://atabulut.atauni.edu.tr/atabulut/index.php/s/8UM0GlpKo4cZ9Cw>
 - Grafik Tablet Kullanılarak Ders Nasıl Anlatılır?: <https://atabulut.atauni.edu.tr/atabulut/index.php/s/NjvmQOLHAY68s0c>
 - Laboratuvar Uygulamaları Dersler Nasıl Anlatılır?: <https://atabulut.atauni.edu.tr/atabulut/index.php/s/QXM2ObKNbYgDnyg>
 - Normal Tablet Kullanarak Ders Nasıl Anlatılır?: <https://atabulut.atauni.edu.tr/atabulut/index.php/s/3dgm3Cm0JfZAYlV>

Kaynakça

- ❖ 2020-2021 Bahar Yarıyılı Uzaktan Öğretim Uygulama İlkeleri [tıklayınız.](#)
- ❖ 2020-2021 Bahar Yarıyılı Eğitim Süreçleri Uygulama İlkeleri [tıklayınız.](#)
- ❖ 2020-2021 Güz Yarıyılı Uzaktan Öğretim Uygulama İlkeleri [tıklayınız.](#)
- ❖ Başer, D. (2018). Harmanlanmış öğrenme ortamları. E. Tekinarslan, & M. D. Gürer (Eds.) içinde, *Açık ve Uzaktan Öğrenme* (s. 85-102). Ankara: Pegem Akademi.
- ❖ Envisioning report for Empowering Universities 2021, 5th edition. <https://eadtu.eu/news/20-general-news/506-envisioning-report-for-empowering-universities-2021-5th-edition>
- ❖ Kahraman, B., & Kaya, O. N. (2021). Fen eğitimi alanında yapılmış harmanlanmış öğrenme çalışmalarına yönelik tematik içerik analizi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36(3), 509-526. doi: 10.16986/HUJE.2020058309
- ❖ Karaman, S. ve Kurşun, E. (Ed.). (2020). *Uzaktan Öğretimde Canlı Ders Uygulama İlkeleri ve Örnekleri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- ❖ Moore, M. G., & Kearsley, G. (2005). *Distance education: A systems view (2nd ed.)*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
- ❖ Simonson, M., Zvacek, S. M., & Smaldino, S. (2019). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education (6th ed.)*. IAP–Information Age Publishing, Inc.
- ❖ Yükseköğretim Kurumları 2020 Yılı Uzaktan/Karma Eğitim Faaliyetleri Kalite Güvencesi Durum Raporu İçin [tıklayınız.](#)
- ❖ Yükseköğretimde Pandemi Sonrası Açık ve Uzaktan Öğrenme Politikaları (1001 SOBAG COVID-19 çağrısı Kapsamında Desteklenen 120K270 numaralı "Yükseköğretimde Pandemi Sonrası Açık ve Uzaktan Öğrenme Politikaları Çalıştay Raporu) [tıklayınız.](#)
- ❖ YÖK Pandemi Yol Haritası [tıklayınız.](#)

ÖZET TABLO

Tamamen Yüz Yüze	Tamamen Uzaktan	Harmanlanmış
1. Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi: a. DBS’de açılan derslerin yapısal olarak belirli bir standartta hazırlanması b. Ders izlencesilerin hazırlanması ve DBS’de paylaşılması c. Yüz yüze olarak yürütülen tüm derslerin DBS’de açılması ç. Öğrencilerin OBS ve DBS üzerinden gelen taleplerine en geç 48 saat içerisinde cevap verilmesi 2. Ders İçerikleri: a. Farklı öğrenme hedeflerine uygun farklı türdeki materyallerin kullanımı ve DBS’de paylaşılması b. DBS’ye her hafta en az 1 asenkron öğrenme etkinliğinin eklenmesi c. Ders içeriklerinin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması 3. Ölçme ve Değerlendirme: a. Ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik öğrencilerin bilgilendirilmesi b. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında şeffaflık, denetlenebilirlik, geçerlilik ve güvenilirlik c. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması	1. Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi: a. DBS’de açılan derslerin yapısal olarak belirli bir standartta hazırlanması b. Ders izlencesilerin hazırlanması ve DBS’de paylaşılması c. Ders kapsamında kullanılan materyal ve etkinliklerin DBS üzerinden paylaşılması ç. DBS’de öğrenci-öğrenci ve öğrenci-eğitimci etkileşimini artırmaya yönelik etkinliklere yer verilmesi d. Öğrencilerin OBS ve DBS üzerinden gelen taleplerine en geç 48 saat içerisinde cevap verilmesi e. Tamamen uzaktan eğitim yoluyla yürütülen derslerin Açık Ders Malzemeleri platformunda paylaşılması f. Canlı derslerin DBS ile entegre olarak çalışan “Canlı Ders” platformu üzerinden yürütülmesi g. Canlı ders sürelerinin DBS’de tanımlı ders kredisine uygun olarak düzenlenmesi ğ. Canlı derslerin OBS’de tanımlanan ders saatleri içerisinde gerçekleştirilmesi ve kayıt altına alınması h. Canlı derslerde öğrencinin tabi olduğu yönetmelikteki devam şartlarının uygulanması ı. Canlı derslerin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması 2. Ders İçerikleri: a. Farklı öğrenme hedeflerine uygun farklı türdeki materyallerin kullanımı ve DBS’de paylaşılması	1. Derslerin Planlanması ve Yürütülmesi: a. DBS’de açılan derslerin yapısal olarak belirli bir standartta hazırlanması b. Ders izlencesilerin hazırlanması ve DBS’de paylaşılması c. Ders kapsamında kullanılan materyal ve etkinliklerin DBS üzerinden paylaşılması ç. DBS’de öğrenci-öğrenci ve öğrenci-eğitimci etkileşimini artırmaya yönelik etkinliklere yer verilmesi d. Öğrencilerin OBS ve DBS üzerinden gelen taleplerine en geç 48 saat içerisinde cevap verilmesi e. Harmanlanmış derslerde çevrimiçi uygulamaların dersin %40’ını aşmaması f. Canlı derslerin DBS ile entegre olarak çalışan “Canlı Ders” platformu üzerinden yürütülmesi g. Canlı ders sürelerinin DBS’de tanımlı ders kredisine uygun olarak düzenlenmesi ğ. Canlı derslerin OBS’de tanımlanan ders saatleri içerisinde gerçekleştirilmesi ve kayıt altına alınması h. Canlı derslerde öğrencinin tabi olduğu yönetmelikteki devam şartlarının uygulanması ı. Canlı derslerin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması i. Harmanlanmış derslerde yüz yüze ve çevrimiçi olarak yürütülecek bölümlerin (hedef/ konu/ etkinlik vb.) ders öncesinde netleştirilmesi j. Hibrit derslerde yüz yüze ve çevrimiçi katılım

	b. Her haftaya özel belirlenen formata uygun olarak ders içeriği geliştirilmesi ve DBS'ye yüklenmesi c. DBS'ye her hafta en az 1 asenkron öğrenme etkinliğinin eklenmesi ç. Ders içeriklerinin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması 3. Ölçme ve Değerlendirme: a. Ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik öğrencilerin bilgilendirilmesi b. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında şeffaflık, denetlenebilirlik, geçerlilik ve güvenilirlik c. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının en az %60'ı gözetimli olarak yapılması ç. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması	sağlayan öğrenciler arasında materyal, etkinlik ve ölçme değerlendirilmede denkliğin sağlanması k. Hibrit derslerin yüz yüze eğitim süreçlerinde kullanılan tüm materyal ve etkinliklerin uygun şekilde DBS'ye aktarılması l. Harmanlanmış derslerde yüz yüze ve çevrimiçi olarak yürütülecek bölümlerin (hedef/ konu/ etkinlik vb.) ders öncesinde netleştirilmesi m. Harmanlanmış derslerde hangi haftaların canlı ders olarak yürütüleceği önceden belirlenmesi n. Hibrit derslerde yüz yüze olarak gerçekleştirilen derslerin aynı zamanda canlı ders olarak da yürütülmesi veya kayıt altına alınarak DBS'ye yüklenmesi o. Hibrit derslerin canlı ders oturumlarında yüz yüze ve çevrimiçi katılım sağlayan öğrencilerle öğrenci-öğrenci ve öğrenci-eğitimci etkileşimlerinin sağlanması 2. Ders İçerikleri: a. Farklı öğrenme hedeflerine uygun farklı türdeki materyallerin kullanımı ve DBS'de paylaşılması b. Harmanlanmış derslerin çevrimiçi olarak yürütülen haftalarında her haftaya özel belirlenen formata uygun olarak ders içeriği geliştirilmesi ve DBS'ye yüklenmesi c. DBS'ye her hafta en az 1 asenkron öğrenme etkinliğinin eklenmesi ç. Hibrit derslerde yüz yüze ve çevrimiçi katılım sağlayan öğrencilere aynı veya eşdeğer materyallerin sunulması d. Ders içeriklerinin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması
--	--	--

		3. Ölçme ve Değerlendirme: a. Harmanlanmış derslerde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin dersin yapısına uygun olarak tasarlanması ve öğrencilerin bilgilendirilmesi b. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında şeffaflık, denetlenebilirlik, geçerlilik ve güvenirlik c. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının en az %60'ı gözetimli olarak yapılması ç. Hibrit derslerde yüz yüze ve çevrimiçi katılım sağlayan öğrencilere uygulanan süreç içi değerlendirme etkinliklerinin eşdeğer olması d. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin tüm öğrenciler için (engelli, yabancı uyruklu, teknik imkan yetersizliği) erişilebilirliğinin sağlanması
--	--	--